

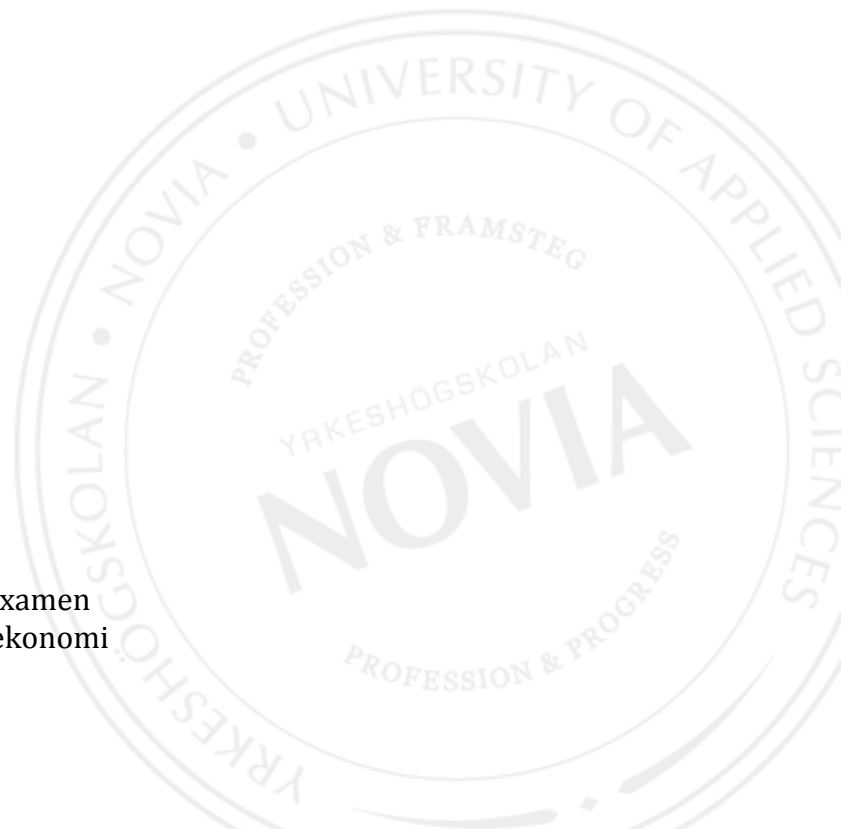

Lantbruksbokföring

Introduktion till lantbruksbokföring för tradenomer

Nina Illman

Examensarbete för Tradenom (YH)-examen
Utbildningsprogrammet för företagsekonomi
Raseborg 2011

EXAMENSARBETE

Författare: Nina Illman

Utbildningsprogram och ort: Företagsekonomi Raseborg

Inriktning/alternativ/Fördjupning: Redovisning

Handledare: Ann-Christine Forsell, Inger Fellman

Titel: Lantbruksbokföring - Introduktion till lantbruksbokföring för tradenomer

Datum 27.3.2011

Sidantal 35

Bilagor 1

Sammanfattning

I mitt examensarbete har jag valt att skriva en introduktion till lantbruksbokföring. Målet är att en tradenom som arbetar med bokföring bättre skall förstå och kunna arbeta med lantbruksbokföring. Examensarbetet är skrivet ur bokföringsperspektiv.

Jag har valt att ingående behandla jordbruksbokföring och skriva litet mera ytligt om skogsbruksbokföring. Ett kapitel tar upp företagsbokföring i korthet.

I examensarbetet beskrivs skillnader och likheter mellan lantbruksbokföring och företagsbokföring utgående från företagsbokföringen. Eftersom tradenom utbildningen endast tar upp de olika företagsformernas bokföring.

Undersökningsmetoden i arbetet är en djupgående intervju med en bokförare som arbetar med och har flera års erfarenhet av bokföring för både företag och lantbruk. Den person som jag intervjuade har avlagt agronom examen.

Språk: svenska

Nyckelord: lantbruksbokföring, jordbruksbokföring, skogsbruksbokföring, företagsbokföring

OPINNÄYTETYÖ

Tekijä: Nina Illman

Koulutusohjelma: Företagsekonomi

Suuntautumisvaihtoehto/Syventävät opinnot: Laskentatoimi

Ohjaajat: Ann-Christine Forsell, Inger Fellman

Nimike: Maatalouskirjanpito

**- Maatalouskirjanpidon johdanto tradenomeille / Lantbruksbokföring -
Intoduktion till lantbruksbokföring för tradenomer**

Päivämäärä 27.3.2011

Sivumäärä 35

Liitteet 1

Tiivistelmä

Opinnäytetyössäni olen laatinut maatalouskirjanpidon johdannon tradenomille, joka työssään joutuu tekemisiin maatalouden kirjanpidon kanssa.

Olen perehtynyt perusteellisesti maatalouden kirjanpitoon ja jonkin verran metsätalouden kirjanpitoon. Työhön sisältyy myös lyhyt luku yrityskirjanpidosta.

Opinnäytetyössäni tarkastelen myös maatalous- ja yrityskirjanpidon eroja ja yhtenäisyyksiä, yrityskirjanpidon näkökulmasta. Halusin kirjoittaa yrityskirjanpidon näkökulmasta, koska tradenomi koulutuksessa otetaan esiin ainoastaan eri yritysmuotojen kirjanpito.

Tutkimusmenetelmäksi valitsin haastattelun. Haastattelin kirjanpitäjää, jolla on monen vuoden työkokemus sekä maatalous- että yrityskirjanpidosta. Saadakseni hieman toisenlaisen näkökulman opinnäytetyöni aiheesta valitsin haastateltavaksi henkilön, jolla on agronomin tutkinto.

Kieli: Ruotsi

Avainsanat: maatalouskirjanpito, metsätalouskirjanpito, yrityskirjanpito

BACHELOR'S THESIS

Author: Nina Illman

Degree Programme: Business Administration

Specialization: Accounting

Supervisors: Ann-Christine Forsell, Inger Fellman

Title: Agricultural bookkeeping - Introduction to agricultural bookkeeping for Bachelors of Business Administration / Lantbruksbokföring - Introduktion till lantbruksbokföring för tradenomer

Date 27 March 2011

Number of pages 35

Appendices 1

Summary

This thesis is an introduction to agricultural bookkeeping intended for bachelors of Business Administration who work with agricultural bookkeeping. The purpose of the work is to help persons with a background and training in company bookkeeping to understand agricultural bookkeeping.

Agricultural bookkeeping is presented thoroughly, forestry bookkeeping is dealt with in less detail. There is also a chapter which explains company bookkeeping briefly.

This work also points out differences and similarities between agricultural and company bookkeeping, from the company bookkeeping point of view. This approach was chosen because the introduction is specially written for bachelors of Business Administration and their education contains only the bookkeeping for different types of companies.

As the method of investigation I have chosen an interview with a bookkeeper, who has been working with both agricultural and company bookkeeping for many years.

Language: Swedish

Key words: agricultural bookkeeping, forestry bookkeeping, company bookkeeping

INNEHÅLLSFÖRTECKNING

1	INLEDNING	1
1.1	SYFTE	1
1.2	PROBLEMFÖRMULERING	1
1.3	AVGRÄNSNINGAR.....	2
1.4	FORSKNINGSFRÅGOR.....	2
2	LANTBRUKSBOKFÖRING.....	2
2.1	JORDBRUKSBOKFÖRING	3
2.1.1	<i>Investeringar och inventarier</i>	<i>4</i>
2.1.1.1	Jord- och vattenområden	5
2.1.1.2	Maskiner.....	5
2.1.1.3	Byggnader	6
2.1.1.4	Broar, täckdiken m.m.	6
2.1.2	<i>Utgifter</i>	<i>7</i>
2.1.2.1	Allmänna utgifter (telefon, bil m.m.)	7
2.1.2.2	Jordbruksförnödenheter.....	8
2.1.2.3	Husdjur & Foder	9
2.1.2.4	Reparation och underhåll av anläggningstillgångar	10
2.1.2.5	Hysesutgifter, arrende	10
2.1.2.6	Löner	11
2.1.2.7	Försäkringar	11
2.1.3	<i>Inkomster</i>	<i>11</i>
2.1.3.1	Husdjursinkomster	12
2.1.3.2	Växtodlingsinkomster	13
2.1.3.3	Inkomster från försäljning av lera, grus, torv m.m.....	13
2.1.3.4	Bisysslor.....	13
2.1.3.5	Stöd	14
2.1.3.6	Hysesinkomster	14
2.1.3.7	Övriga inkomster och ersättningar	15
2.2	SKOGSBRUKSBOKFÖRING.....	15
2.2.1	<i>Investeringar och inventarier</i>	<i>16</i>
2.2.2	<i>Utgifter</i>	<i>16</i>
2.2.3	<i>Inkomster</i>	<i>17</i>
2.2.4	<i>Beskattning</i>	<i>18</i>
3	FÖRETAGSBOKFÖRING	20
3.1	INVESTERINGAR	21
3.2	UTGIFTER	22
3.2.1	<i>Löner och lönebikostnader</i>	<i>23</i>
3.3	INKOMSTER	24
3.3.1	<i>Försäljningsinkomster.....</i>	<i>24</i>
3.3.1	<i>Övriga inkomster</i>	<i>24</i>
3.4	BESKATTNING	25
3.4.1	<i>Mervärdesskatt</i>	<i>25</i>
3.4.2	<i>Inkomstbeskattning</i>	<i>26</i>

4	SKILLNADER MELLAN FÖRETAGS- OCH LANTBRUKSBOKFÖRING.....	27
5	UNDERSÖKNING.....	28
5.1	ALLMÄNT OM LANTBRUKSBOKFÖRING.....	28
5.2	BAKGRUND.....	29
5.3	ÄMNESFRÅGOR	29
5.4	AVSLUTNINGSFRÅGOR	31
6	AVSLUTNING.....	32
	KÄLLFÖRTECKNING	34

Bilaga 1

1 Inledning

Det finns flera bokföringsbyråer som erbjuder bokföringstjänster för både företag och lantbruk. Men de flesta som sköter bokföring har studerat ekonomi och har bara lärt sig hur bokföring för företag sköts, vilket betyder att de inte har fått någon undervisning om hur lantbruksbokföring fungerar. Det problem detta innebär blev jag medveten om då jag började arbeta på en bokföringsbyrå och fick som en av mina arbetsuppgifter att sköta lantbruksbokföring. Nu har jag arbetat med lantbruksbokföring en tid, och börjar förstå vad det handlar om. Då har jag också insett att de flesta som arbetar med lantbruksbokföring har haft samma bekymmer som jag. Därför valde jag detta ämne för mitt examensarbete. Jag vill dela med mig av det jag har lärt mig och kunna hjälpa andra med samma problem som jag hade i starten.

1.1 Syfte

Syftet med detta arbete är att skriva en introduktion så att personer med examen i företagsekonomi, speciellt tradenomer, kan klara av att sköta bokföring också för lantbruk. Det finns inte särskilt många sätt för en tradenom att lära sig lantbruksbokföring. Ett alternativ är att gå på kurser för bokförare som tar upp lantbruksbokföring, men dessa kurser är oftast mycket dyra och alla bokföringsbyråer har inte möjlighet att skicka sina anställda på sådana kurser.

1.2 Problemformulering

Problemformuleringen i mitt arbete är att förklara lantbruksbokföring ur ett sådant perspektiv att en som har en examen inom företagsekonomi med inriktning på redovisning på yrkeshögskolenivå skall kunna förstå vad det handlar om. Med det här arbetet hoppas jag kunna ge en inblick i vad lantbruksbokföring handlar om och vilka skillnader det finns jämfört med företagsbokföring, så att tradenomer skall kunna arbeta med lantbruksbokföring fastän de inte har fått någon direkt undervisning i ämnet.

1.3 Avgränsningar

I mitt arbete går jag mera på djupet då det gäller jordbruket och mera ytligt då det handlar om skogsbruket. Dessutom lämnas delen med trädgårdsodling utanför eftersom den påminner om jordbruket men med skillnaden att trädgårdsodlingen har egna konton. Jag lämnar också bort till exempel generationsväxlingar och övriga mera sällan förekommande specialfall som inte direkt är relaterade till själva bokföringen. Deklarationsblanketterna kommer inte heller att behandlas i arbetet. Stöden tas upp enbart ur bokföringens synvinkel. Arbetet riktar sig speciellt till tradenomer med inriktning på redovisning.

1.4 Forskningsfrågor

I mitt arbete ställer jag följande forskningsfrågor:

- Vad går lantbruksföring ut på?
- Vad är speciellt viktigt att tänka på då det gäller lantbruksbokföring?
- Hur skiljer sig lantbruksbokföring från företagsbokföring?

2 Lantbruksbokföring

Lantbruksbokföring innefattar både bokföring av jordbruk och skogsbruk. Att det heter bokföring är egentligen litet missvisande eftersom en jordbruks- eller skogsbruksidkare inte är bokföringsskyldig enligt bokföringslagen, utan utövaren är endast anteckningsskyldig. Anteckningarna skall vara så specifika att det ur dem är möjligt att läsa ut både mervärdesskatten, andra skatter och eventuella stödinkomster utöver inkomsterna och utgifterna. Anteckningarna bör vara i tidsordning med de äldsta först. När det gäller verifikat över inkomsterna och utgifterna skall det finnas både bankkontoutdrag, fakturor över både inkomster och utgifter och också kvitton. Fastän det inte är lagstadgat att en lantbrukare måste ha bokföring, kan det vara en bra satsning eftersom det förenklar uppföljningen av ekonomin. Ifall ägandeformen för lantbruket är annan än jord- och skogsbruksidkare är man bokföringsskyldig och bör ha en ordentlig bokföring. Exempel på andra ägandeformer är olika företagsformer, andelslag och samfund. Inom lantbruksbokföringen används en kontoplan som är speciellt anpassad för lantbrukets behov. Kontoplanen är mera detaljerad än vad företagskontoplanen är. (Kiviranta 2010 CD-rom; Enroth, Österman & Teräväinen 2004 s.64-65)

Efter att räkenskapsperioden eller kalenderåret är slut (räkenskapsperioden för lantbruk följer kalenderåret), skall anteckningarna och verifikaten sparas i sex år. Detta gäller oberoende av om utövaren är bokföringsskyldig eller inte. Då det handlar om byggnadsinvesteringar och mervärdesskatten från dessa skall verifikaten sparas i 10 år och efter det bör en förteckning över verifikaten sparas ännu tre år till. (Kiviranta 2010 CD-rom)

2.1 Jordbruksbokföring

Vid bokföringen av ett jordbruk finns det en hel del att komma ihåg, både när det gäller inkomster och utgifter. Beskattningen av jordbruk delas upp i både förvärvs- och kapitalinkomst.

Vid bokföring av jordbrukets inkomster och utgifter tillämpas den så kallade kontant- eller kassaprincipen. Principen går ut på att utgifter eller inkomster räknas för det år då jordbrukaren har betalat utgiften eller mottagit pengarna för en inkomst. Om en jordbrukare till exempel sålt spannmål i slutet av året men får pengarna från försäljningen först följande år, så räknas inkomsterna alltså för det år jordbrukaren fått pengarna. Denna metod gör det möjligt att jämma ut inkomsterna, men metoden är inte till för att utövaren skall befrias från skatter ett år, till exempel genom att jordbrukaren skjuter fram betalningen till följande år enbart för att inte behöva betala skatt. (Kiviranta 2010 CD-rom; Skattestyrelsen 1991 s. 30)

När det gäller utgifter för ett jordbruk är det möjligt för jordbrukaren att köpa produkter på skuld genom försäljningsavtal med olika finansbolag och sedan betala av skulden på samma sätt som banklån. Eftersom det inte alltid är möjligt för jordbrukaren att betala bort skulden under det år som denna har ingått försäljningsavtalet med finansieringsbolaget, har Högsta Förvaltningsdomstolen (HFD 3615/2/99) bestämt att produkterna bokförs under det år som jordbrukaren och finansbolaget har ingått avtalet. (Kiviranta 2010 CD-rom)

Inom jordbruksbokföringen är det möjligt att göra en utjämningsreservering i slutet av skatteåret. Reserveringen kan användas för att jämma ut jordbrukets inkomster och på det sättet minska inkomstskatterna under det år som utjämningsreserveringen görs. Men det betyder inte att jordbrukaren kommer undan med att betala skatterna, utan dessa betalas då utjämningsreserveringen används. Meningen med reserveringen är att en jordbrukare kan reservera en del av jordbrukets nettoinkomst till ett senare år då idkaren planerat att

investera i till exempel jordbruksmaskiner, byggnader eller grundförbättringar på inventarier som redan finns inom jordbruket. (Kiviranta 2010 CD-rom; Lindholm 2011 s.59-61)

Utjämningsreserveringen beräknas från jordbrukets nettoinkomst och kan vara upp till 40% av nettoinkomsten. Den lägsta summan som godkänns som reservering är 800 euro och den högsta tillåtna är 13 500 euro. Reserveringen görs per gårdsbruksenhet och reserveringen är också avdragbar inom stats- och kommunbeskattningen. Utjämningsreserveringen skall användas inom tre år från det år då reserveringen gjorts. Det är möjligt att göra en ny reservering varje år om jordbrukets nettoinkomst är tillräckligt stor, dessutom är det möjligt att göra en ny reservering samma år som en gammal reservering används. Men en äldre utjämningsreservering skall användas före en ny. I Inkomstskattelagen för gårdsbruk 15.12.1967/543 10c§ skrivs att om en reservering inte använts inom utsatt tid (3 år) skall reserveringen räknas som skattepliktig inkomst. Fastän en jordbruksidkare både har jordbruk och skogsbruk, så räknas skogsbrukets nettoinkomst inte med. Utjämningsreserveringen görs genom att fylla i reserveringssumman på rätt rad i skattedeklarationen för jordbruk och i själva bokföringen bokas reserveringssumman på kontot avsett för utjämningsreserveringar. (Kiviranta 2010 CD-rom; Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967/543 10a§).

2.1.1 Investeringar och inventarier

Investeringarna och inventarierna är de största utgifterna för ett jordbruk, oberoende av om det sedan handlar om jordområden, maskiner eller byggnader. Det speciella med olika byggnader och jordbruksmaskiner är att dessa kan avskrivas i slutet av året, avskrivningarna kan användas och används ofta för att påverka jordbrukets inkomster under ett år. Inom jordbruket används degressiv avskrivning, det vill säga att inventarierna avskrivs enligt en viss procent. Avskrivningarna används för att periodisera utgifterna och för att jämna ut inkomsterna. Med detta menas att avskrivningsprocenten går att justera beroende på om det har gått bra eller dåligt för jordbruket under ett år. Men det är inte möjligt att avskriva hur mycket som helst utan varje investeringsgrupp har en maximal avskrivningsprocent t.ex. maskinernas maximala avskrivningsprocent är 25. Om jordbruket har gått med förlust under ett år, kan jordbrukaren välja att inte avskriva alls i slutet av detta år. För att få göra avskrivningar måste investeringen ha tagits i bruk under kalenderåret. Om en jordbrukare t. ex köper en såmaskin i oktober får såmaskinen

avskrivnas först efter följande år, eftersom såmaskinen inte kan användas under den resterande delen av året. (Kiviranta 2010 CD-rom).

2.1.1.1 Jord- och vattenområden

När man talar om jordområden som hör till ett jordbruk menar man tomter och åkermark, medan vattenområden är sjöar, åar, havsområden och dylikt. Vid anskaffning av dessa områden bokas de i jordbruksföringen som anskaffning men jämfört med andra investeringar och inventarier görs ingen avskrivning, utan värdet på jord- och vattenområdena är konstant tills området säljs. Vid försäljning av jord- och vattenområden bokas de endast som försäljning. (Enroth, Miettinen, Aakula, Helander & Seppänen 1996 s. 65).

2.1.1.2 Maskiner

Vid anskaffning av maskiner och redskap är det skillnad på om dessa har en användningstid på högst tre år eller över tre år. För de maskiner som har en användningstid på högst tre år avdras hela summan vid slutet av året, medan de maskiner som används i mera än tre år, avskrivs i slutet av året (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967/543 8§ 1-2 mom.). Vid bokföringen av maskinanskaffningen bokförs inte enbart maskinen utan också eventuella frakter och andra kostnader som uppstår vid anskaffningen. På samma sätt räknas också grundförbättring av maskiner eller redskap som anskaffningsutgift (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967/543 8§ 7 mom.). Med grundförbättring menas att maskinen eller redskapet förbättras till ett bättre skick än vad maskinen varit tidigare, så att värdet för maskinen eller redskapet höjs. (Skattestyrelsen 1991 s. 93-96; Ossa 2002 s.52-57).

Vid avskrivning av maskiner kan jordbrukaren välja hur mycket maskinen eller redskapet skall avskrivnas, men den maximala avskrivningen är 25%. Avskrivningen görs från och med det året som maskinen har tagits i bruk. Om det inom jordbruket finns maskiner eller redskap som införskaffats tidigare år och som redan har börjats avskrivnas på räknas avskrivningen på utgiftsresten. (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 8§ 4 mom.; Skattestyrelsen 1991 s. 94).

Vid försäljning av jordbruksmaskin eller -redskap bokas detta som försäljning på kontot avsett för försäljning av jordbruksmaskiner. (Enroth m.fl. 1996 s. 67).

2.1.1.3 Byggnader

Anskaffning av byggnad bokförs på kontot för byggnadsanskaffningar. Då en jordbrukare låter uppföra en byggnad bokförs materialet på konto för byggnadsanskaffningar, till samma konto bokförs också materialet ifall en byggnad grundrenoveras. Då en specifik byggnad grundrenoveras eller byggs kan byggnaderna delas in i en så kallad byggnadsförteckning, där rätt byggnad väljs då man bokför kostnaderna. På detta sätt är det möjligt att hålla koll på värdet på denna specifika byggnad. (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 9§; Skattestyrelsen 1991 s. 98; Enroth m.fl.1996 s.66).

Vid avskrivning av byggnader varierar den maximala avskrivningsprocenten mellan 6 och 20 procent, beroende på vilken sorts byggnad det handlar om. För ekonomibygnader eller byggnader som används inom jordbruksproduktionen är den maximala avskrivningsprocenten 10. Bostadsbyggnader, alltså de byggnader som jordbruksfamiljen bor i, eller hyresstugor har 6% som maximal avskrivningsprocent, och växthus och olika flyttbara konstruktioner har avskrivningsprocenten 20. Det är ändå inte nödvändigt att avskrivna byggnader. Om en byggnad av olika skäl har skadats eller förstörts är det möjligt att tilläggsavskrivna byggnaden ifråga. (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 9§; Skattestyrelsen 1991 s. 98-102).

Vid försäljning av en byggnad bokförs försäljningen på kontot avsett för det ändamålet. Överlåtelsepriset beskattas på olika grunder beroende på hur länge jordbrukaren har ägt byggnaden. Som exempel kan nämnas att om jordbrukaren ägt byggnaden kortare än tio år beskattas hela överlåtelsevinsten. (Skattestyrelsen 1991 s. 100; Enroth m.fl. 1996 s.66).

2.1.1.4 Broar, täckdiken m.m.

Till denna kategori hör inte bara täckdiken utan också broar, dammar och andra liknande nyttigheter. Vid anskaffning eller grundförbättring av dessa skall de bokföras på de konton som avser rätt anskaffning eftersom det finns olika konton. Då det gäller täckdiken finns det två olika kontogrupper, beroende på om täckdikena har skaffats före eller efter 1982, eftersom dessa har olika avskrivningsprocent. (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 10§; Skattestyrelsen 1991 s.102-104; Enroth m.fl. 1996 s.61-62).

Den maximala avskrivningsprocenten för broar, dammar och täckdiken byggda eller anskaffade före 1982 är 10%, medan täckdiken byggda eller köpta år 1982 eller senare har en maximal avskrivningsprocent på 20%. (Enroth m.fl. 1996 s.67-68).

Vid överlåtelse av eller ersättningar för broar, täckdiken m.m. bokförs dessa på kontona avsedda för det ändamålet. Men det är sällan som täckdiken överläts, detta sker oftast vid försäljning av åkermark, försäljning av gårdsbruksenhet eller vid generationsväxling. (Skattestyrelsen 1991 s. 104).

2.1.2 Utgifter

Utgifterna i ett jordbruk kan vara antingen avdragbara eller icke avdragbara. Största delen av utgifterna är avdragbara både i mervärdesbeskattningen och inkomstbeskattningen. Men det finns också utgifter som endast är momsavdragbara. Sedan finns det också sådana utgifter som räknas som privathushållets utgifter och dessa utgifter är inte avdragbara från varken mervärdesbeskattningen eller inkomstbeskattningen (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 4§ 3 mom.). Då omsättningen för jordbruk oftast är under 25 000 euro per kalenderår, betyder det att deklaraionsperioden för mervärdesskatten är ett kalenderår. Mervärdesskatten deklarerar och betalas före 28 februari följande år. Om jordbrukaren kan dra av mervärdesskatten, så dras momsen från utgifterna bort från momsen från inkomsterna. Om jordbrukaren har betalat mindre i moms än vad denna har fått moms från inkomsterna under ett år, betyder det att jordbrukaren i början av följande år skall betala mervärdesskatt åt staten. Men om det skulle vara tvärtom betyder det att jordbrukaren får tillbaka den summa som överskrider summan för inkomsternas mervärdesskatt. (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 6§; Skatteförvaltningen 2009a; Skattestyrelsen 1991 s.27-28, 65-66).

2.1.2.1 Allmänna utgifter (telefon, bil m.m.)

Jordbrukets allmänna utgifter kan i princip vara vad som helst men oftast talar man om telefon- och bilkostnader, olika medlemsavgifter, arbets- och skyddskläder och andra liknande avgifter. Då det gäller avgifter som medlemsavgifter, arbets- och skyddskläder och till exempel bokföringskostnader, skall dessa ha att göra med jordbruket och bokförs på kontona avsedda för dessa utgifter. (Enroth m.fl. 1996 s.134-135).

Telefonkostnader har egna konton beroende på om det handlar om GSM-telefon eller hemtelefon och ADSL-avgift. Vid den löpande bokföringen bokförs helt normalt hela summan från telefonfakturorna. Problemet med telefonavgifter är att telefonerna inte används enbart till samtal som har med jordbruket att göra utan jordbrukaren ringer dessutom privata samtal med dem (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 7§ 1 mom.

5 punkten). Detta medför att jordbrukaren vid årets slut måste uppskatta hur mycket av samtalen som är privata så att bokföraren kan boka bort den privata andelen från telefonkontona, då den del av telefonavgifterna som är privata inte är avdragbara. (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 6§ 1 mom. 8 punkten; Skattestyrelsen 1991 s.66).

Bilkostnaderna beror på om jordbrukaren har en bil som är insatt som jordbruksbil eller om bilen är privat. Bilar som godkänts som jordbruksbilar är vanligtvis paketbilar eller övriga transportbilar, men inte personbilar. En lastbil kan också räknas som jordbruksbil. Vid bokföringen av bilkostnaderna är det på samma sätt som med telefonkostnaderna. Bilen används också privat och inte endast till jordbruksköror. Detta betyder att jordbrukaren skall uppskatta hur mycket denna har kört privat och hur mycket som har med jordbruket att göra, så att bokföraren kan boka bort den privata delen av utgifterna. Enligt Skatteverkets anvisningar för skattedeklarationen för jordbruk skall över hälften av körningarna på bilen höra till jordbruket för att bilen skall kunna räknas som jordbruksbil. Det är också möjligt att ha en privat bil som används inom jordbruket, men det kräver att jordbruksidkaren håller reda på hur mycket bilen har använts till jordbruksköror. Om det är en privat bil som används inom jordbruket kan jordbruksidkaren göra tilläggsavdrag i beskattningen med motiveringen om ökade levnadskostnader och att bilen har använts för jordbrukets ändamål. (Skattestyrelsen 1991 s.66; Skatteverket 2010b s.6).

2.1.2.2 Jordbruksförnödenheter

Till kategorin jordbruksförnödenheter räknas bland annat utsäde, gödsel, bränsle, småredskap men också elektricitet, vatten och avfallskostnader kan räknas med (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 6§ 1 mom. 2 punkten). Utsäde och gödsel till jordbruket bokförs på de konton som har reserverats för dessa utgifter, det samma görs också med småredskap. Till småredskap räknas redskap som har en användningstid på under tre år, som exempel kan nämnas högafflar och spadar. (Skattestyrelsen 1991 s.70-71,76).

Gruppen bränsle är en stor grupp som innehåller både jordbruksmaskinernas bränsle och också bränsle till små maskiner, dessutom kan bilbränsle räknas till denna punkt. Bränsle till de olika maskinerna, både små och stora, har egna konton som de skall bokföras på. Problemet på ett lantbruk är att bränslet skall delas upp både på jordbruket och skogsbruket i slutet på året, om jordbrukaren idkar både jordbruk och skogsbruk. Detta betyder att

jordbrukaren också här skall uppskatta hur mycket bränsle som har gått åt till vad. När det handlar om jordbruksmaskinernas bränslemängder är det bra att bokföra hur stor mängd som köpts på en gång, detta underlättar arbetet då bokföraren tillsammans med jordbrukaren skall räkna ut användningen. Jordbrukaren kan nämligen ansöka om återbäring av accis för energiprodukter som har använts inom jordbruket. Energiprodukterna kan vara lätt och tung brännolja och elektricitet, elektriciteten skall vara sådan som har använts inom jordbruket, inte privathushållet. Kraven för att få återbäring av accis är att jordbrukaren under skatteåret har mottagit vissa stöd, exempelvis direktstöd från Europeiska unionen (CAP-stöd) eller att jordbrukare bedriver spannmålstorkning (Lag om återbäring av accis på vissa energiprodukter som använts inom jordbruket 21.7.2006/603 §2; Ossa 2002 s. 38-39; Skattestyrelsen 1991 s.71; Skatteförvaltningen 2008).

Elektriciteten, vattnet och avfallet skall också bokföras i sin helhet i den löpande bokföringen, men dessa skall också delas upp i slutet av året beroende på hur mycket som har använts till vad inom jordbruket. Den elektricitet som har används till det privata hushållet är inte avdragbar, utan endast den del som har används till jordbruket. (Skattestyrelsen 1991 s.71).

2.1.2.3 Husdjur & Foder

Kostnader som har med husdjur, det vill säga kor, får, hästar m.m. att göra, men också fodret till dem, bokförs på sina respektive konton. Med hästar menas sådana hästar som används inom jordbruket eller som avelsdjur, inte tävlingshästar eller ridhästar. Det är också möjligt att ha ett stall där andra människor får hyra in sina hästar, eller hålla ridlektioner så länge det inte är gårdens häst som används. Majoriteten av kostnaderna för husdjuren och fodret är avdragbara, ändå skall verksamheten om det handlar om renar eller pälsdjur vara så liten att den inte kan anses vara en affärsrörelse. Med kostnaderna menas förutom anskaffningen av husdjuren och fodret också övriga kostnader som har med djuren att göra, så som veterinärkostnader, mediciner och tillbehör som behövs för att sköta om djuren. (Skattestyrelsen 1991 s. 70-71; Enroth m.fl. 1996 s. 115-118; Ossa 2002 s. 39).

2.1.2.4 Reparation och underhåll av anläggningstillgångar

Med anläggningstillgångar menas i detta sammanhang byggnader, maskiner och olika sorters diken. I den här punkten är det viktigt att hålla isär reparation och underhåll från grundförbättring eller -reovering. För att det skall räknas som reparation eller underhåll skall tillgången i fråga bevaras eller återställas till sitt ursprungliga skick. Med en byggnad kan reparation eller underhåll betyda att byggnaden målas eller till exempel att jordbrukaren förnyar el- eller vattenledningar. Vid fordon räknas det mesta som reparation eller underhåll om jordbrukaren inte grundreoverar maskinen just efter köpet. Vid reparation eller underhåll av maskiner eller byggnader bokförs dessa på sina egna konton. (Ossa 2002 s.40-41).

Vid underhåll av diken är det viktigt att kostnaderna för jordbruksdiken och skogsdiken åtskiljs. Dessa bokas på olika konton, eftersom avskrivningsprocenten är olika. Dessutom är det också viktigt att jordbruksdikena och skogsbruksdikena hålls åtskilda eftersom det finns skillnader i beskattningen mellan jordbruk och skogsbruk. Till den här punkten kan dessutom läggas underhåll av vägar och broar m.m. (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 6§ 1 mom. 7 punkten). Likväl skall också dessa delas upp mellan jordbruket och skogsbruket. Dessutom är det viktigt då jordbrukaren underhåller eller reparerar att endast det som har gått sönder blir reparerat, om någonting mera görs betraktas det som grundförbättring och måste bokföras på investeringskontot. (Skattestyrelsen 1991 s. 75-76).

2.1.2.5 Hyresutgifter, arrende

Hyresutgifter för maskiner, byggnader och redskap är avdragbara om de används inom jordbruket. Utgifterna bokförs på de konton som är avsedda för ändamålet. Samma gäller också för arrendering av jordbruksjord. Det är dessutom möjligt att leasa maskiner och få mervärdesskatteavdrag för det. (Ossa 2002 s. 42-43; Enroth m.fl. 1996 s. 131).

2.1.2.6 Löner

Löner skall bokföras på de konton som är avsedda för ändamålet. Då man bokför lönerna skall också förskottsinnehållningen och arbetsgivarens socialskyddsavgift bokföras oberoende av om det handlar om egna familjemedlemmar eller utomstående arbetstagare (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 6§ 1mom. 1 punkten). Dessa utgifter har också egna konton. Löner av avdragbara då det inte handlar om jordbrukarens maka/make eller annan familjemedlem som inte har fyllt 14 år (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 7§ 1mom. 1 punkten; Skattestyrelsen 1991 s. 68).

2.1.2.7 Försäkringar

Till gruppen försäkringar hör personförsäkringar, maskinförsäkringar och byggnadsförsäkringar. Alla dessa har sina egna konton som de skall bokföras på. Trots allt skall försäkringarna på något sätt ha anknytning till jordbruket, dessutom godkänns inte alla personförsäkringar utan de skall vara specifikt anpassade för jordbrukaren eller makan/maken. När det gäller personförsäkringar är en del lagstadgade precis som fordonsförsäkringar, till dessa hör bland annat pensionsförsäkringen, olycksfallsförsäkringen och grupplivförsäkringen. Om det på jordbruket finns anställda skall det också finnas försäkringar för dem. (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 6§ 1 mom. 1 punkten; Skattestyrelsen 1991 s.68-69; Enroth m.fl. 1996 s.133-134)

2.1.3 Inkomster

Jordbrukets inkomster består till största del av inkomster från husdjur och inkomster från växtproduktion men också andra inkomster från jordbruk förekommer. Inkomsterna är oftast beskattningsbara och de inkomster som är beskattningsbara läggs med i inkomstbeskattningen. Jordbrukaren skall också betala mervärdesskatt för dessa. Den del av inkomsterna som läggs med i inkomstbeskattningen delas upp i både förvärvs- och kapitalinkomster. Om inkomsterna delas upp, delas de enligt fördelningen 80% förvärvsinkomster och 20% kapitalinkomster. De inkomster som räknas som förvärvsinkomster betalar jordbrukaren skatt på enligt den skatteprocent som har fastslagits utgående från föregående års inkomster. Den andra delen som beskattas som kapitalinkomst betalar jordbrukaren skatt på enligt skatteprocenten för kapitalinkomst det vill säga 28% (år 2011) (Skatteförvaltningen 2011). Enligt Skatteförvaltningens anvisningar för skattedeklaration för jordbruk är det möjligt att endast 10% av inkomsterna då beräknat på jordbrukets nettoförmögenhet från året innan räknas som kapitalinkomst.

Men för att detta skall vara möjligt måste den skattskyldige själv lämna in en begäran till skatteförvaltningen. (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 4§, Skattestyrelsen 1991 s.27-28).

2.1.3.1 Husdjursinkomster

Med husdjursinkomster menas alla inkomster av husdjuren, de vanligaste är försäljning av mjölkhushållningsprodukter och djurförsäljning (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 5§ 1 mom. 1 punkten). De olika husdjuren har egna kontogrupper som de bokförs på. Bland mjölkhushållningsprodukter är mjölkförsäljningen vanligast. När en jordbrukare säljer mjölk till ett mejeri, skickar mejeriet en månadsavräkning tillbaka åt jordbrukaren innan de betalar in pengarna på jordbrukarens konto. Först då pengarna har kommit in på kontot bokförs försäljningen. Mejeriprodukternas mervärdesskatteprocent är samma som övriga livsmedel, alltså 13% (Finansministeriet 2010; Skattestyrelsen 1991 s.35).

Vid djurförsäljningen är det vanligast med försäljning av slaktdjur eller uppfödning och vidareförsäljning (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 5§ 1 mom. 1 punkten). Då djur säljs till slakt betalas jordbrukaren på samma sätt som med mejeriförsäljningen genom en avräkning och på samma sätt bokförs inkomsten då den betalats in på bankkontot. Mervärdesskatten varierar vid försäljningen av djur, om djuret lever då det lämnar gården. Oberoende av om det skall till slakt eller säljas vidare är mervärdesskatteprocenten 23% (Finansministeriet 2010). Djur som slaktas på gården beskattas som livsmedel, eftersom dessa inte bara säljs till slakterier utan de kan också säljas direkt till konsumenter. Andra djurprodukter som beskattas som livsmedel är till exempel ägg. (Skattestyrelsen 1991 s.35; Enroth m.fl. 1996 s.97-99).

Som inkomster från husdjur räknas det också om jordbrukaren har ett häststall där andra får hyra in sina hästar. Också inkomster från ridverksamhet räknas till denna punkt. Inkomsterna från stallhyrorna beskattas enligt den allmänna mervärdesskatteprocenten, alltså 23%. Ridverksamhetens mervärdesskatteprocent är 9. (Finansministeriet 2010; Enroth m.fl. 1996 s.98).

Om en jordbrukare säljer största delen av sina husdjur på en gång, till exempel om jordbrukaren tänker sluta med husdjur, skall inkomsterna periodiseras och delas ut på det pågående skatteåret och de två följande åren (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 5§ 1 mom. 1 punkten; Skattestyrelsen 1991 s. 35-36).

2.1.3.2 Växtodlingsinkomster

Till gruppen inkomster för växtodling, räknas spannmålsförsäljning, försäljning av oljeväxter, försäljning av gräs och hö, men också försäljning av övriga växter, till exempel potatis. Den största inkomst kategorin i den här gruppen är försäljning av spannmål. Varje växt har egna konton som inkomsten bokförs på. De flesta växterna säljs till minutaffärer eller till partihandlare som säljer produkten vidare. De flesta växterna beskattas som livsmedel, med 13% mervärdesskatt, endast vid försäljning av hö och gräsprodukter och en del förädlade växter har man momsprocenten 23% (Finansministeriet 2010; Skattestyrelsen 1991 s.37; Enroth m.fl. 1996 s.99-102).

2.1.3.3 Inkomster från försäljning av lera, grus, torv m.m.

Vid försäljning av grus, lera, torv och andra liknande jordbestånd kan jordbrukaren välja mellan att bara sälja dessa eller att hyra ut sin användarrätt (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 5§ 1 mom. 5 punkten). Inkomsterna räknas oberoende av metoden som skattepliktig inkomst, men eventuella utgifter som kan uppstå räknas bort. Dessa utgifter är till exempel utgifter för röjning eller utdikning. Inkomsten bokförs på kontona avsedda för detta ändamål. (Skattestyrelsen 1991 s.46-47).

2.1.3.4 Bisysslor

Då det gäller jordbrukets bisysslor kan det egentligen vara fråga om vad som helst som är anslutet till jordbruket och som inte behöver annan arbetskraft än jordbrukets. Dessutom skall bisysslan inte kräva betydande kapitalinkomst, utan det skall kunna fungera med jordbrukets byggnader och maskiner. Exempel på bisysslor på ett jordbruk kan vara biodling, sommargäster, förädling av egna produkter eller snöplogning. Jordbrukets bisysslor har egna konton i jordbrukets kontoplan där inkomsterna skall bokföras. Mervärdesskatteprocenten i den här gruppen av inkomster varierar beroende på vad det är för bisyssla som jordbrukaren håller på med. (Skattestyrelsen 1991 s. 47; Enroth m.fl. 1996 s. 104).

2.1.3.5 Stöd

I Finland finns det olika stöd som jordbrukare kan ansöka om av Europeiska Unionen eller finska staten. Stöden täcker hela jordbruket och vad jordbrukaren får för stöd beror på hurudant jordbruk personen har och vilka stöd jordbrukaren har sökt. En del stöd är heltäckande för hela landet medan andra är mera specifika och täcker bara en del av Finland eller så kan stöden variera mellan olika delar av landet. Huvudgrupperna för understöden enligt bokföringskontoplanen för jordbrukare är husdjursstöd, växtproduktionsstöd, djurenhetsstöd, arealstöd och sedan övriga stöd, dessa stöd passar inte in under de andra huvudgrupperna. Oberoende av vilken typ av stöd det handlar om bokförs dessa stöd på sina respektive konton som finns i kontoplanen för jordbrukare. Majoriteten av understöden räknas som jordbrukarens skattepliktiga inkomst. (Enroth m.fl. 1996 s. 107-110).

2.1.3.6 Hyresinkomster

Till hyresinkomster räknas inkomster för uthyrda byggnader, mark eller maskiner. Vid uthyrning av maskiner skall inkomsterna vara så ringa att inkomsterna inte är en betydande del av jordbrukets inkomster (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 5§ 1 mom. 9 punkten). Ifall maskinuthyrningens inkomster utgör en betydande del av jordbrukets inkomster räknas detta som maskinentreprenad och då måste maskinuthyrningen räknas som en skild rörelse. Vid uthyrning av byggnader räknas det som jordbrukets inkomster, till detta hör också bostäder som används som fritidsbostäder, till exempel sommarstugor. Men om den uthyrda bostaden används som annan än fritidsbostad får jordbrukaren avdra hyran från kapitalinkomsten. (Skattestyrelsen 1991 s. 49-50).

Om jordbrukaren har hyrt eller arrenderat ut mark räknas också detta som inkomster av jordbruket. Till uthyrning eller utarrendering av mark hör inte endast åkermark, utan också utarrendering av till exempel fiskevatten och jaktmark (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 5§ 1 mom. 7 punkten). Om den som har arrenderat eller hyrt mark av en jordbruksidkare utför förbättringsarbeten på området räknas utgifterna för detta som jordbrukets inkomst för markägaren, detta oberoende av om utgifterna täcker hyresavgiften helt eller enbart en del av den. Vid utarrendering av åkermark kan förbättringsarbetet till exempel vara täckdikningsarbete, i sådant fall kan också markägaren avdra avgifterna från förbättringsarbetet som avskrivningar för täckdiken från det år då arbetet har blivit klart. (Ossa 2002 s. 28-29).

2.1.3.7 Övriga inkomster och ersättningar

Till gruppen övriga inkomster och ersättningar hör inkomster som inte passar in i ovanstående grupper. Till denna grupp kan bland annat höra skade- och försäkringsersättningar, andra ersättningar och eventuella andra inkomster. Ersättningarna är sådana som betalas ut då någonting inom jordbruket blivit skadat eller förstört oberoende av om det handlar om husdjur, mark, växter, byggnader, maskiner eller personskador (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 5§ 1 mom. 1-3 punkten). Hur mycket som ersätts beror på vad det handlar om och hur skadan har uppstått. Dessutom finns det skillnader i ersättningarna beroende på vilket försäkringsbolag det handlar om. (Skattestyrelsen 1991 s. 37-38).

Andra inkomster för jordbruket är till exempel räntor och dividender. Dessa skall då erhållas från egendom som hör till jordbruket eller via exempelvis andelslag som har med jordbruket att göra (Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967 5§ 1 mom. 14 punkten). Dessutom räknas skattegottgörelser som inkomst från jordbruket. Dessa har egna konton som de bokförs på och beskattas som jordbrukarens kapitalinkomst. (Skattestyrelsen 1991 s. 53-54).

2.2 Skogsbruksbokföring

Skogsbruket påminner en del om jordbruket då det handlar om bokföringen, men det finns också stora skillnader. De största skillnaderna gäller beskattningen. Skogsbruket beskattas enbart som kapitalinkomst, medan jordbruket delas upp både som förvärvsinkomst och kapitalinkomst. Likväl finns mervärdesskatten också med i skogsbruket, hur mervärdesskatten räknas beror på om skogsägaren är momsskyldig eller inte. En annan stor skillnad mellan jordbruket och skogsbruket är att det finns en del inkomster som är skattefria eller delvis skattefria, vilket i praktiken betyder att skogsägaren betalar skatt på endast en del av inkomsterna.

2.2.1 Investeringar och inventarier

Skogsbrukets investeringar och inventarier bokförs på samma sätt som jordbrukets investeringar och inventarier, men skogsbruket har egna konton som de skall bokföras på. Förutom i skogsmark kan en skogsägare investera också i olika byggnader och maskiner och redskap. I gruppen investeringar och inventarier finns också konton för anskaffande och grundförbättringar av skogsområden. Men också grundförbättringar av skogsvägar och diken hör till denna grupp, fastän dessa inte egentligen är inventarier. När det gäller anskaffning av skogsmark räknas inte enbart markens värde, utan också trädens värde. (Enroth m.fl. 1996 s. 70-72).

Skogsbruket har andra avskrivningsprocent än jordbruket när det gäller avskrivningar av byggnader, dammar, broar, diken och maskiner. Byggnaderna har samma avskrivningsprocent som dammarna och broarna, det vill säga 10%, medan maskinerna och redskapen har 25%. Skogsvägar och -diken igen har en avskrivningsprocent på 15%. Om en jordbrukare har både jordbruk och skogsbruk måste det vara olika maskiner på jordbruket och skogsbruket. Inom skogsbruket görs maskinavskrivningarna per maskin, inte som en klump som inom jordbruket. Skatterna inom skogsbruket dras av från inkomsterna som tillhör kapitalinkomster. (Enroth m.fl. 1996 s. 70-72; Metsäliitto 2010 s.10-11; UPM 2005 s.4).

2.2.2 Utgifter

Skogsbrukets utgifter påminner i viss mån om jordbrukets utgifter då det gäller reparation och underhåll av maskiner och inventarier samt olika administrativa utgifter. Dessa utgifter har egna skogsbrukskonton som de skall bokföras på. Med utgifter för reparation och underhåll av inventarier, menas utgifter som till exempel underhåll av skogsvägar, dikning av skogsdiken och underhåll av byggnader och liknande. Med administrativa utgifter igen menas till exempel telefonutgifter, medlemsavgift, facktidningar och kursavgifter. Andra utgifter som bokförs på liknande sätt som inom jordbruket är eventuella utgifter för el och redskap och maskiner, med en ekonomisk livstid på maximalt tre år. Dessa har också egna konton. Andra utgifter som finns när det gäller skogsbruk är olika försäkringar, resekostnader ifall skogsägaren har skog på annan ort, och lönekostnader. På samma sätt som inom jordbruket får lön inte betalas åt make/maka eller åt barn under 14 år. (Metsäliitto 2010 s.10-14; UPM 2005 s. 3).

Utgifter som är specifika för skogsbruket är olika utgifter som har med virkesproduktion och skogsskötsel att göra. Sådana utgifter är bland annat utgifter för markberedning, plantor, gödsel, plantering och liknande. Dessa utgifter har alla sina egna konton som de skall bokföras på och de är också avdragbara utgifter. Med skogsbruket är det också speciellt att en skogsbruksidkare inte får dra av utgifter för vilka man har fått skattefritt bidrag eller annan ersättning enligt lagen för hållbart skogsbruk, också kallad KEMERA. (Metsäliitto 2010 s. 10-14).

Det kan också hända att en skogsbruksidkare inte har några inkomster ett år, i så fall skall utgifterna ändå bokas. Om sådant inträffar dras skogsbrukets utgifter av från skogsägarens övriga kapitalinkomster, som en sorts underskottsgörelse. (Metsäliitto 2010 s.11).

2.2.3 Inkomster

När det gäller skogsbrukets inkomster finns det fem huvudgrupper. Av dessa grupper är inkomster från virkesförsäljning den största. Men också olika ersättningar, räntor, stöd och värdet av virke som har används för eget bruk räknas hit. Till virkesförsäljningen hör då både leveransköp, kontantaffärer och rotköp. Men det handlar inte enbart om försäljning av till exempel stockar, utan till virkesförsäljningen hör också försäljning av ved, flis eller energivirke. Vid virkesförsäljning räknas en del av inkomsten som skattefri, hur stor del av inkomsten som räknas beror på hur lång tid som förflutit mellan det datum då virkesaffären blivit gjord och datumet då skogsbruksidkaren får inkomsten på bankkontot. Till virkesförsäljningen hör också en förskottsinnehållning som dras av från inkomsten. Förskottsinnehållningen är en viss procent av köpesumman, hur stor procenten är beror på vilken typ av försäljning det handlar om. Dessa inkomster har precis som allt annat egna konton som dessa skall bokföras på. Inkomsterna räknas som kapitalinkomst. (Metsäliitto 2010 s. 4-5, 8-14).

De andra grupperna som behandlar ersättningar, räntor och stöd, bokförs på liknande sätt som inom jordbruket, men på egna konton. När det gäller räntor från andelslag, till exempel Metsäliitto, räknas räntan som skattefri inkomst upp till 1500 euro. Efter det räknas 30% av den överstigande summan som skattefri inkomst och resten som beskattningsbar kapitalinkomst. Stöden som utbetalas på basen av lagen om hållbart skogsbruk är skattefria. Till denna grupp med stöd finns till exempel stöd för skötsel av ungskog och förnyelse av förstörd skog. Om en skogsbruksidkare själv utför skogsarbeten och får stöd som baserar sig på lagen om hållbart skogsbruk, kan skogsbruksidkaren få

skattefria förmåner, om utgifterna för skogsarbetet inte överstiger stödsumman. Inkomsterna i denna grupp har sina respektive konton som de bokförs på. (Metsäliitto 2010 s. 8-14).

Virket som har använts för eget bruk är antingen beskattningsbar eller skattefri inkomst. Om skogsägaren har använt ved för uppvärmningen av den egna bostaden räknas det som skattefri inkomst. Om virke används till byggandet eller renovering av byggnader tillämpas tyst kvittning, vilket betyder att virket inte nämns som skogsbrukets inkomster men inte heller som jordbrukets utgifter. Men om skogsägaren till exempel sågar trävirke och säljer det, så räknas det som jordbruksinkomster också om det skulle handla om en person som endast idkar skogsbruk. Vid försäljning av stubbar och andra hyggesrester räknas inkomsterna som skogsbrukets kapitalinkomst. (Metsäliitto 2010 s.8, UPM 2005 s.3).

2.2.4 Beskattning

När det gäller skogsbruket finns det en hel del undantag som endast gäller skogsbruket och som är viktiga att komma ihåg. Grunden till skogsbrukets beskattning är att inkomsterna räknas som kapitalinkomst, inte som förvärvsinkomst, vilket betyder att skogsägaren betalar skatt enligt kapitalskatteprocenten som är 28% (år 2011) (Skatteförvaltningen 2010a). Den egentliga inkomsten från skogsbruket fås först då utgifterna har dragits bort från inkomsterna. Ändå är de inte skattefria. När det gäller virkesförsäljning finns det en viss procent av inkomsterna som räknas som skattefri inkomst. Procenten för vad som räknas som skattefri inkomst varierar mellan 25% och 50%, beroende på när skogsägaren har gjort virkesaffären och när virkeslikviden betalas ut åt skogsägaren. Som exempel kan nämnas att om en virkesaffär har gjorts under år 2010 och inkomsterna från virkesaffären fås senast 31.12.2011 är andelen skattefri inkomst 25% och beskattningsbar inkomst 75%. Vid virkesförsäljning finns också förskottsinnehållning som är en viss procent av den totala summan av inkomsterna. Förskottsinnehållningen räknas ut på basis av köpesumman, då mervärdesskatten har dragits bort. Förskottsinnehållningen är 15% på rotförsäljning och 10% på leverans- och kontantförsäljning, om virkesaffären har gjorts under år 2010. Det finns också andra fall där hela eller en del av inkomsterna är skattefria, till exempel vid leveransarbete räknas 125 m³ som skattefri inkomst från upparbetningen och transporten. (Metsäliitto 2010 s. 4-15; UPM 2005 s. 5).

Beskattningen för skogsbruk varierar också beroende på vilken typ av ägarform det handlar om för ett skogsbruk. Om ägaren till skogen är en person beskattas han eller hon för hela

inkomsten. Men om det är två makar som är ägare till skogsbruket delas inkomsterna enligt personernas ägarandel. Detta betyder i praktiken att om makarnas ägarandel är 50% så fördelas inkomsterna från skogsbruket, så att hälften av inkomsterna tillfaller den ena och andra hälften tillfaller den andra. Om skogsbruket ägs av ett dödsbo beskattas dödsboet som en person. Vid sammanslutningar räknas inkomsten ihop för att sedan på samma sätt som vid makar fördelas på delägarna enligt hur stor del som tillhör var och en av delägarna. Om det handlar om samfällig skog är det lite annorlunda, eftersom en samfällig skog är bokförings- och revisionsskyldig och bör ha månatliga momsredovisningar. (Metsäliitto 2010 s.15).

När det gäller skogsbrukets beskattning finns det någonting som heter skogsavdrag som är mycket viktigt. Skogsavdraget är ett avdrag som får göras på skog som har anskaffats efter år 1992 och kan vara upp till 60% av anskaffningsutgiften för skogen. Skogsavdraget kan göras varje år och får då uppgå till högst 60% av skogsbrukets kapitalinkomst men för att få göra skogsavdrag måste kapitalinkomsten räknas för endast den skog som är avdragsgill. Kapitalinkomsten för den avdragsgilla skogen måste vara minst 2 500 euro, eftersom det minsta som betalas ut i skogsavdrag är 1 500 euro. Det är också mycket viktigt att alla inkomster är från samma år, det betyder att både förskottet och slutlikviden från en virkesaffär skall utbetalas till skogsägaren under samma kalenderår. (Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio 2009).

Mervärdesskatten räknas ut på samma sätt som inom jordbruket, det vill säga momsens för utgifterna tas bort från momsens för inkomsterna. Om resultatet blir att skogsägaren skall betala mervärdesskatt och denna är momsskyldig betalar personen momsens på samma sätt som inom jordbruket. Men om skogsägaren inte är momsskyldig och inte heller frivilligt vill betala moms och den sammanlagda försäljningen (både från jordbruket och skogsbruket) underskrider 8 500 euro, så dras momsens av från skogsbrukets inkomster som skogsbruksutgift. (Metsäliitto 2010 s.18-19).

3 Företagsbokföring

När det handlar om bokföring för företag finns det skillnader mellan de olika bolagsformerna. Sådant som gäller för aktiebolag behöver inte gälla för enskilda näringsidkare. Det som förenar dem är att alla som driver en rörelse eller utövar ett yrke är bokföringsskyldiga enligt bokföringslagen 30.12.1997/1336 1§, oberoende av vilken företagsform det handlar om. När det gäller räkenskapsperioden är den vanligtvis 12 månader, men till skillnad från jordbrukare och enskilda näringsidkare behöver perioden inte följa kalenderåret. I vissa undantagsfall kan räkenskapsperioden vara upp till 18 månader eller mindre än 12 månader, till exempel den räkenskapsperiod då företaget är grundat eller avslutas (Bokföringslag 30.12.1997/1336 4§ 1 mom.). Största delen av företagen är också momsskyldiga, då gränsen för att vara mervärdesskatteskyldig eller inte beror på om omsättningen för räkenskapsperioden är under eller över 8 500 euro (Mervärdesskattelagen 30.12.1993/1501 2kap. 3§ 1 mom.).

Företagets bokföring skall vara löpande och i kronologisk ordning, det vill säga det äldsta först (Bokföringslagen 30.12.1997/1336 kap.2 4§ 1 mom.). I företagsbokföringen finns det två olika principer enligt vilka det går att bokföra. Dessa två principer är kontant- och prestationsprincipen. Kontantprincipen går ut på att utgifterna och inkomsterna bokförs då betalningen har skett. I prestationsprincipen används kontona skulder till leverantörer och kundfordringar, vilket betyder att försäljningsfakturer som skickats ut åt kunderna bokförs på fakturadatumet, inte då de betalas. På samma sätt bokförs inköpsfakturorna på fakturadatumet. I bokslutet måste prestationsprincipen användas. (Bokföringslagen 30.12.1997/1336 kap.2 3§).

När det gäller företagsbokföringens kontoplan är det viktigt att kontoplanen är tillräckligt utvecklad och specifik för företaget, så att kontoplanen uppfyller företagets krav. Kontona i kontoplanen skall bevaras oförändrade, så att det är möjligt att följa upp händelser mellan olika räkenskapsperioder. Ifall företagets verksamhet förändras skall nya konton läggas in i kontoplanen. (Bokföringslagen 30.12.1997/1336 2 kap. 2§).

3.1 Investeringar

Till gruppen investeringar hör sådana utgifter som skall skapa inkomster i flera års tid, till exempel maskiner, byggnader, markområden och värdepapper. Dessa utgifter har dessutom en ekonomisk livslängd på över tre år (Bokföringslagen 30.12.1997/1336 4kap. 3§). När de används i flera år betyder det också att utgifterna i bokföringen delas upp på flera år med andra ord periodiseras utgifterna. Med periodisering menas att man för varje år avskriver endast den del som hör till året ifråga. Alla dessa investeringar periodiseras inte, markområden och värdepapper periodiseras inte. Ett annat fall då utgifterna inte nödvändigtvis periodiseras är om ett företag köper begagnade maskiner, dessa kan man i en del fall avskriva helt i slutet på det år då de har anskaffats. (Bokföringslagen 30.12.1997/1336 5 kap. 5§).

När det gäller avskrivningar görs det först upp en plan för hur investeringarna skall avskrivas, vilken metod som skall användas. Metoder för avskrivningar är linjär avskrivning eller degressiv avskrivning. Linjär avskrivning går ut på att avskrivningarna är lika stora varje år, för att få fram avskrivningssumman delas anskaffningsutgiften men den ekonomiska livslängden. Den ekonomiska livslängden varierar beroende på vilken sorts investering det handlar om, till exempel butiks- och kontorsbyggnader har en ekonomisk livslängd på 30 år, medan till exempel ADB-utrustning endast har en ekonomisk livslängd på fyra år. Degressiv avskrivning betyder att företaget avskriver en större summa då investeringen är ny och då investeringen blir äldre sjunker avskrivningssumman. I praktiken betyder detta att avskrivningsprocenten alltid är densamma, skillnaden i avskrivningssummorna kommer från det att summan räknas ut från restvärdet. Med restvärdet menas den summa som blir kvar i bokföringen från året innan för investeringen. Den här typen av degressiv avskrivning kallas också för restvärdesavskrivning. Ett annat alternativ till avskrivningsmetod är en kombination av linjäravskrivning och degressiv avskrivning, vilket betyder att företaget i början följer den degressiva avskrivningsmetoden tills avskrivningssumman enligt den linjära metoden är större än vad summan för den degressiva avskrivningsmetoden är. Då byter företaget till linjär avskrivning, på detta sätt kan företaget hela tiden ha maximal avskrivning på inventarierna. Ett företag måste likväl inte använda sig av de ovannämnda avskrivningsmetoderna. Avskrivningar kan också göras på basen av den ekonomiska användningen, till exempel om företaget vet hur många timmar en produktionsmaskin har använts under året. Då kan företaget avskriva endast den summa som motsvarar maskinens användning. (Bokföringsnämnden 2007 s.16-18).

I småföretag behöver investeringarna inte delas upp per produkt, utan investeringarna kan avskrivas på olika sätt beroende på om företaget har mycket eller lite investeringar. Om företaget har lite inventarier kan företaget välja att boka alla inventarier på kontot maskiner och inventarier, för att sedan avskrivas som en klump. Om företaget i stället har mycket inventarier kan de välja att avskriva enligt inventariegrupp, till exempel arbetsmaskiner, bilar eller datautrustning. (Bokföringsnämnden 2007 s.18; Bokföringslagen 30.12.1997/1336 5 kap. 5§).

3.2 Utgifter

Ett företags utgifter med kort verkningstid uppstår från olika faktorer beroende på företagets inriktning, men vanligtvis uppkommer utgifterna från råvaror, löner, hyror, reparationer och olika administrativa utgifter. Om företaget är inriktat på återförsäljning uppkommer också utgifter för anskaffning av varor. Med administrativa utgifter menas utgifter för exempelvis reklam, telefoner, post, el och liknande. Också försäkringar hör till gruppen utgifter med kort verkningstid. Med kort verkningstid menas utgifter som ger företaget inkomst eller utgifter som behövs för att företaget skall kunna utöva sin verksamhet under den aktuella räkenskapsperioden. För att utgifterna skall räknas för endast den aktuella räkenskapsperioden får anskaffningspriset för anskaffningar vara högst 850 euro, om priset överstiger summan skall anskaffningarna räknas som inventarier. För små anskaffningar, till exempel verktyg, får den sammanlagda summan på kontot små anskaffningar vara 2 500 euro i slutet av räkenskapsperioden. Användningstiden för anskaffningar och små inventarier som nämns ovan får vara högst 3 år. (Lag om beskattning av inkomst av näringsverksamhet 24.6.1968/360 8§).

En annan utgift som hör till den aktuella räkenskapsperioden är frakter. Frakterna skall räknas till inköpen och bokföras på inköpskontot, men i vissa fall kan frakten ha en annan mervärdesskatteprocent än vad inköpen har. I sådana fall skall frakten bokföras på ett inköpskonto med den momsprocent som är angiven för frakten. När det gäller frakter finns det många undantag, som beror på vilken sorts inköpsfrakt det handlar om. Samma regler som gäller för frakter gäller också för övriga transportkostnader. (Leppiniemi 2010 CD-rom).

3.2.1 Löner och lönebikostnader

När ett företag skall betala löner åt sina anställda kommer det med olika lönebikostnader. En del av lönebikostnaderna dras av från den anställdas lön, medan andra räknas ut enligt en viss procent. De lönebikostnader som dras av direkt från lönen är arbetspensionsförsäkring och arbetslöshetsförsäkring. Hur stor del av lönen som går till dessa nämnda lönebikostnader är lagstadgat och det varierar en del från år till år. År 2011 är arbetspensionsförsäkringen 4,7% för arbetstagare under 53 år och 6,0% för arbetstagare över 53 år. Arbetslöshetsförsäkringen är 0,6% år 2011. Meningen med dessa lönebikostnader är att de anställda bidrar till att finansiera dessa försäkringar. Sedan skall arbetsgivaren betala försäkringarna, både de anställdas och sina egna, till försäkringsbolaget. De andra lönebikostnaderna som arbetsgivaren skall betala är lagstadgad olycksfallsförsäkring, grupplivförsäkring och socialskyddsavgift. Socialskyddsavgiften är en viss procent av lönen (2,12% år 2011). (Skatteförvaltningen 2011).

Förskottsinnehållningen dras också direkt bort från lönen. Förskottsinnehållningen är, som namnet säger, ett förskott på skatterna som den anställda skall betala för sina inkomster. Hur mycket skatt den anställda skall betala framgår från den anställdes skattekort. Förskottsinnehållningen består inte enbart av skatten som den anställda skall betala till staten, utan också kommunal- och kyrkoskatt. (Skatteförvaltningen 2009b).

När det gäller att bokföra lönerna och lönebikostnaderna har de egna konton som de skall bokföras på. Om det har betalats ut naturaförmåner som till exempel dagtraktamenten eller kilometerersättningar, skall dessa också bokföras på sina respektive konton. Dessutom skall det för varje löneutbetalning finnas en lönelista, sammandrag på löneutbetalningarna per månad och så skall varje anställd ha ett eget lönekort. Dessutom skall arbetsgivaren då kalenderåret är slut göra ett lönesammandrag för varje anställd som sedan skall skickas till skatteverket. I lönesammandraget skall framgå bland annat löner, arbetsersättningar och naturaförmåner. (Skatteförvaltningen 2010a).

3.3 Inkomster

Företagets inkomster kan delas upp i två grupper försäljningsinkomster och övriga inkomster.

3.3.1 Försäljningsinkomster

Till försäljningsinkomster hör som namnet säger inkomster som företaget får då de säljer sina produkter eller tjänster, beroende på vad företaget sysslar med. Antalet försäljningskonton kan variera beroende på om företaget enbart har en produkt eller tjänst eller flera olika. Om företaget håller på med tjänster, kan arbetsinkomster räknas med till inkomster från försäljning. När det talas om försäljningsinkomster räknas det med att företaget får enbart in pengar, men ibland kan det dessutom uppstå minskning av inkomsterna från försäljningen. Detta kan uppstå om en kund skickar tillbaka produkterna eller en del av produkterna av någon orsak, till exempel genom att produkten inte motsvarade det som kunden hade förväntat sig. I detta fall uppstår en minskning på försäljningskontot då företaget betalar tillbaka pengarna åt kunden. (Lag om beskattning av inkomst av näringsverksamhet 24.6.1968/360 kap.1 5§).

3.3.1 Övriga inkomster

Under övriga inkomster kommer alla andra inkomster som företaget får. Övriga inkomster kan vara hyresinkomster, ränteinkomster, dividendinkomster eller återbetalningar av försäkringspremier. Hyresinkomster kan vara från olika byggnader eller kontorslokaler som företaget äger men som de hyr ut. Ränteinkomsterna uppstår oftast då någon kund inte har betalat fakturan före förfallodagen och företaget får in dröjsmålsräntor. Återbetalningar på försäkringspremier kan både vara från att företaget har betalat för mycket premier eller att de till exempel byter en bil och får tillbaka försäkringspremier som de betalat. (Lag om beskattning av inkomst av näringsverksamhet 24.6.1968/360 kap.1 5§).

3.4 Beskattning

När det gäller beskattning för företag finns det både mervärdesskatt och inkomstskatter som företagen skall betala. Mervärdesskatten är lika oberoende av vilken typ av företagsform det handlar om, men då det gäller inkomstskatten varierar det för de olika företagsformerna. Det kan dessutom finnas andra skatter som företaget skall betala, men inkomstskatten och mervärdesskatten är de två största.

3.4.1 Mervärdesskatt

Alla företag med en omsättning över 8 500 euro är moms skyldiga. Om företagen har en omsättning över 8 500 euro men under 22 500 euro, kan företaget få momslättnader. Lättnaderna varierar då beroende på omsättningen. Mervärdesskatten räknas ut genom att mervärdesskatten för utgifterna tas bort från mervärdesskatten från inkomsterna. Om summan som blir kvar är positiv måste företaget betala moms åt staten, men om summan är negativ betalas återbäring på moms åt företaget. Beroende på hur stor omsättningen är kan företaget välja vilken sorts redovisningsperiod för mervärdesskatten som företaget vill använda sig av. Om omsättningen för räkenskapsperioden är under 25 000 euro kan företaget eller näringsidkaren välja att betala mervärdesskatten per räkenskapsperiod. Oftast är sådana som väljer denna redovisningsperiod lantbrukare, för dem betyder det då att en räkenskapsperiod är ett kalenderår. Om omsättningen är över 25 000 euro men under 50 000 euro kan företaget välja att använda kvartalsperioder, detta betyder att företaget betalar mervärdesskatt var tredje månad, alltså fyra gånger i året. Men om företags omsättning överstiger 50 000 euro måste företaget betala mervärdesskatt varje månad. (Skatteförvaltningen 2009a).

När det gäller utgifterna är det en stor del, men inte alla, som är momsavdragbara enligt Tomperi (2005 s.58) med hänvisning till Mervärdesskattelagen 30.12.1993/1501 102§. Avdragbara utgifter är nästan alla utgifter som behövs för att företaget skall kunna fungera. Sådana utgifter är till exempel utgifter för maskiner, inventarier, kontorsmaterial, hyra och olika administrativa utgifter. Om företaget köper in produkter för återförsäljning är också dessa momsavdragbara. Utgifter som inte är avdragbara är till exempel olika utgifter för representation, gåvor både för personal och affärsbekanta eller om företaget har skaffat en fastighet som personalen får använda på sin fritid.

3.4.2 Inkomstbeskattning

Beroende på företagsformen hör olika skatter till beskattningen av inkomsterna. Det som alla företagsformer har gemensamt är att de betalar förskottsinnehållning, om företaget har anställda, och förskottskatt. Förskottsinnehållningen tas mera upp i kapitlet om löner. Förskottskatten är egentligen ingen skatt utan det är förskottsrate på skatten för inkomsterna och förmögenheterna. Tanken med förskottsrateerna är att deras totala summa skall ligga så nära summan för inkomstskatten som möjligt, så att företaget eller näringsidkaren inte behöver betala stora summor kvarskatt, under följande år (Lagen om förskottsuppbörd 20.12.1996/1118 3§). Om det under räkenskapsperioden sker stora förändringar i inkomsterna, kan företaget eller näringsidkaren söka ändring i förskottsrateerna.

När det gäller inkomstfördelningen mellan förvärvs- och kapitalinkomst varierar det enligt företagsform. Om det handlar om enskild näringsidkare är det på samma sätt som för jordbrukarna 20% av inkomsterna räknas som kapitalinkomst och resterande 80% som förvärvsinkomst (Inkomstskattelag 30.12.1992/1535 38§). När det handlar om öppna bolag och kommanditbolag fördelas inkomsterna enligt bolagsmännens andelar (Inkomstskattelag 30.12.1992/1535 9§). Det här betyder att inkomsterna kan räknas som antingen kapitalinkomst eller förvärvsinkomst eller båda. Aktiebolag och andelslag betalar emellertid inte inkomstskatt enligt förvärvs- och kapitalinkomst utan istället betalar dessa företagsformer samfundsskatt (Inkomstskattelag 30.12.1992/1535 3§ och 124§). Men på samma sätt som med de andra företagsformerna varierar förskottsrateerna enligt inkomsten.

4 Skillnader mellan företags- och lantbruksbokföring

När det gäller företags- och lantbruksbokföring finns det vissa skillnader. Det finns tre olika beskattningskällor: lantbruks beskattning, personlig beskattning och beskattning av företag. Samtidigt är det viktigt att komma ihåg att det också finns stora skillnader gällande företagsbokföringen, beroende på vilken sorts bolagsform det handlar om. Redan vid jämförelse mellan ett aktiebolag och ett kommanditbolag kan det finnas skillnader, men de största skillnaderna inom företagsbokföringen hittas vid jämförelse mellan t. ex aktiebolag och enskild näringsidkare. Samtidigt är det också viktigt att komma ihåg att det finns också olika ägandeformer på lantbruk, med andra ord så behöver det inte vara en person som bedriver ett lantbruk utan det kan också handla om t. ex samfund, andelslag eller aktiebolag. Om detta är fallet skall lantbruket ses som ett företag och bokföras som ett företag.

En stor skillnad mellan lantbruk och företag är att lantbruket inte är bokföringsskyldigt utan endast anteckningsskyldigt, när det handlar om en person som bedriver lantbruk. När det gäller lantbruksidkare är det på sätt och vis en enskild näringsidkare det handlar om och därför finns det stora likheter mellan lantbruksbokföringen och företagsbokföring för en enskild näringsidkare. Den största skillnaden är att lantbruket har en speciellt anpassad kontoplan som skiljer sig mycket från företagskontoplanen. En annan stor skillnad är att lantbruksbokföringen är mycket mera detaljerad än vad företagsbokföringen är. När det gäller räkenskapsperioden skall lantbruket följa kalenderåret medan ett företag inte behöver göra det, på det sättet är också lantbrukets räkenskapsperiod alltid 12 månader medan ett företag kan vara i undantagsfall upp till 18 månader.

När det handlar om företagsbokföringen är det möjligt att använda sig av antingen kontantprincipen eller prestationsprincipen, inom lantbruksbokföringen används kontantprincipen.

Det finns också skillnader i beskattningen mellan företag och lantbruk. Ett lantbruks beskattning delas upp i både förvärvs- och kapitalinkomst. Dessutom finns det skillnader mellan jordbruket och skogsbruket, skogsbrukets inkomster beskattas enbart som kapitalinkomst medan jordbrukets inkomster består av 80% förvärvsinkomster och 20% kapitalinkomster.

Dessutom finns det sådant som finns inom lantbruket men inte finns inom företag som är viktigt, när det gäller bokföringen. Sådant som är specifikt inom lantbruket är olika sorters

stöd som utgör en stor del av lantbrukets skattepliktiga inkomst. Det finns också sådant som är speciellt för jordbruket eller skogsbruket. När det gäller jordbruket kan näringsidkaren ansöka om återbäring av accis för bränsle och el som har använts inom jordbruket under ett kalenderår. Inom skogsbruket igen finns det skogsavdraget som är unikt, men när det gäller inkomster från virkesförsäljning finns det också lite speciella drag. Beroende på när virkesaffären har gjorts och när näringsidkaren har fått pengarna från skogsbolaget räknas en del av inkomsten som skattefri inkomst.

5 Undersökning

I mitt arbete har jag valt som undersökningsmetod att göra en intervju. Personen som jag har valt att intervjua är Magnus Grönholm ägare till bokföringsbyrå Ingå Ekonomi och Förvaltning Kb. Jag valde honom för att hans bokföringsbyrå arbetar med både lantbruksbokföring och företagsbokföring. Grönholm är dessutom utbildad agronom, inte tradenom, vilket gör att han har en lite annan bakgrund och infallsvinkel då det gäller företags- och lantbruksbokföring än vad en tradenom har. För att få intervjun strukturerad valde jag att dela in den i ämnesgrupper. Intervjufrågorna finns som bilaga 1.

5.1 Allmänt om lantbruksbokföring

I början av intervjun handlade frågorna om vad Grönholm anser vara det svåraste med att arbeta som lantbruksbokförare och varför det är så få med lantbruksutbildning som arbetar med bokföring. På frågan varför det är så få med lantbruksutbildning som arbetar med bokföring svarade han att det finns många jordbrukare som själva sköter sin bokföring men på bokföringsbyråer har de flesta ekonomisk utbildning. Någon förklaring till varför det är så hade han inte, men Grönholm antar att de som utbildar sig inom lantbruk oftast är mera praktiskt lagda och inte är intresserade av det pappersarbete som bokföring går ut på. På den andra frågan om vad han anser vara det svåraste med lantbruksbokföring, fick jag svaret att varje kund är unik och att speciellt jordbruksdelen är kapitalintensiv, det vill säga att det finns mera investeringar och olika sorters skulder än inom företagsbokföringen. Lantbruksbokföringen är mera krävande och kräver mera noggrannhet eftersom det inom lantbruksbokföring inte används dubbel bokföring och därför kan inte avstämningar mot t. ex bankkontot användas.

5.2 Bakgrund

Följande frågegrupp inom intervjun handlade om Magnus Grönholms bakgrund. Varför började han arbeta med just bokföring och vad tyckte han var svårt inom bokföringsarbetet då han började. På frågan om varför han valde att börja med bokföring svarade Grönholm att det var av en slump. Samtidigt som han fick sin agronomexamen råkade det bli en tjänst ledig som lantbruksbokförare i Ingå. Han poängterade att detta tidsmässigt sammanföll med bankkrisen och den stora ekonomiska depressionen på 1990-talet. Den drabbade agronomernas arbetsmarknad hårt, då många agronomer arbetade inom bankbranschen, och det betydde att det inte fanns många arbetsplatser att välja på. Efter att Grönholm hade arbetat som lantbruksbokförare i ett halvår blev det aktuellt att ta över bolagets lantbruksbokföring som privat företagare och på den vägen är han ännu idag. På frågan vad han ansåg vara det svåraste då han började med lantbruksbokföring svarade Grönholm att det svåraste var att lära känna varje kund och sedan att hänga med i alla förändringar i lagar, t. ex bokföringslagen och skattelagar, men också andra förändringar inom branschen.

Med tanke på Grönholms erfarenhet inom branschen frågade jag också om han anser det vara svårare eller mera invecklat att bokföra lantbruk eller företag och varför i så fall. På den frågan svarade Grönholm att han anser lantbruk vara svårare. Om man ser på kontoplanen som brukar användas för lantbruk är t. ex kontona för försäljning, inköp och fasta kostnader mera specificerade. Det som gör lantbruket mera invecklat är också att utgifterna i jordbrukets deklarationsblankett är grupperade enligt mervärdesskattesats medan alla utgifter för företag räknas ihop. Därför måste man vid den löpande bokföringen för lantbruk vara mycket noggrann, konstaterade Grönholm.

5.3 Ämnesfrågor

I gruppen med mera specifika frågor kring ämnet lantbruksbokföring, bad jag Grönholm att kort förklara lantbruksbokföring för en person som inte vet vad det handlar om, men som vet en del om bokföring överlag. Vad anser han vara de största skillnaderna mellan lantbruks- och företagsbokföring? Svaret jag fick var att lantbruksbokföring handlar om skillnaden mellan räkenskapsperiodens erhållna inkomster och betalda utgifter. Lantbrukare är också endast anteckningsskyldiga, inte bokföringsskyldiga. Då man jämför med företagsbokföring finns det ingen balansräkning och bokföringen görs enligt kassaprintipen, alltså enligt betalningsdag, inom lantbruksbokföringen. Grönholm förklarade att man förr i tiden talade om jordbrukets skattebokföring, vilket enligt honom

också idag relativt bra säger vad det handlar om, d.v.s. rapportering till beskattaren. Men han poängterade också att vanlig lantbruksbokföring egentligen inte ger så god information om gårdens verkliga ekonomiska resultat. Inom lantbruksbokföring används kassaprincipen och då används inte balansräkning, men inte heller produktlager eller lagerförändringar, fastän de är betydande inom lantbrukssektorn.

Följande fråga i den här frågegruppen handlade om vad han anser vara viktigast inom de olika delområdena i lantbruksbokföringen. Med delområden menas investeringar och inventarier, utgifter och inkomster. När det gäller investeringar och inventarier ansåg Grönholm att tidpunkten för när investeringen tas i bruk är mycket viktig speciellt inom jordbrukssektorn eftersom det utgör grunden för avskrivningsrätten, då produktionen inom ett jordbruk är säsongsbetonad. Det här betyder att om en jordbrukare har köpt en odlingsmaskin på senhösten kan maskinen avskrivas först följande år då den har använts. Av samma orsak ansåg han också att det är viktigt att planera användningen av utjämningsreserveringar, som också är speciella inom jordbruksbeskattningen. Utjämningsreserveringarna används till sådana maskiner som inte annars går att avskriva. Då det gäller investeringar och inventarier menar Grönholm också att det oftast behövs lånekapital vilket gör att det är viktigt att bokföra lånen/finansieringsavtalen med tillhörande lånekostnader rätt. Också mervärdesskatten är av största betydelse då det är fråga om investeringar, då det kan handla om ej momsavdragbart köp eller EU-intern handel. Då det gäller byggnadsinvesteringar finns det byggnadsinvestering med 10-års momskarens. Dessutom kommer det från och med 1.4.2011 att införas omvänd mervärdesskatt då det gäller byggnadsinvesteringar.

Gällande utgifter och inkomster anser Grönholm att inom utgifter är kassaprincipen det viktigaste, d.v.s. betalningsdagen, inte leveransdagen som inom företag. Det är också viktigt enligt honom att fakturan som fås vid inköp uppfyller kraven för en godtagbar faktura, alltså att det på fakturan finns säljarens uppgifter, FO.nr, moms, datum o.s.v. Vid inkomster menar Grönholm att det som nämnts om utgifterna också är viktiga då det handlar om inkomsterna. Men det är också vanligt att skatteplanera genom att leverera produkter, t.ex. spannmål, så att likviden utbetalas först under följande kalenderår, då beskattningen av inkomsterna flyttas till följande år.

Andra frågor som hörde till gruppen ämnesfrågor, handlade om vad Grönholm anser vara svårare att bokföra jordbruk eller skogsbruk och om det finns några skillnader mellan dessa som han speciellt skulle vilja poängtera. Då man jämför skogsbruks- och

jordbruksbokföring, är skogsbruket enligt honom relativt enkelt, dessutom är antalet transaktioner då det gäller skogsbruket vanligen ganska litet. De största skillnaderna finns inom investeringssidan. Då det handlar om maskinerna inom ett skogbruk bör man ha en inventarieförteckning och maskinerna avskrivs var för sig, medan alla maskiner inom jordbruket avskrivs som en klump. Vid maskinbyte inom skogsbruket uppstår överlåtelsevinster, som utgör personlig kapitalinkomst, om skogsägaren erhåller ett högre försäljningspris för bytesmaskinen än vad restvärdet för maskinen ifråga är i bokföringen.

En annan stor och mycket invecklad skillnad mellan jordbruket och skogsbruket är att det inom skogsbruket finns någonting som heter skogsavdrag, vilket betyder att skogsbrukaren kan avdra 60% av skogens anskaffningsutgift vid virkesinkomster. Det som gör skogsavdraget invecklat är att skogsavdraget skall bokföras skilt för varje skogsfastighet, vid försäljningen läggs det utnyttjade skogsavdraget till överlåtelsevinsten. Men om skogsfastigheten går vidare i arv eller gåva blir avdraget bestående, varvid det då är den enda form av investering i fast egendom som kan avdras i beskattningen. Grönholm poängterade också att det är viktigt att bokföra och deklarerat skogsavdraget rätt, på grund av att det tolkas som ett De Minimi stöd (EU-stöd) och därför kan begränsa möjligheterna att lyfta EU:s investeringsbidrag. Fastän det i början verkar vara mycket krångligt att förstå hur skogsavdraget fungerar så lär man sig det ganska lätt då man bokför och deklarerar det i praktiken, menade Grönholm. En annan skillnad mellan jordbruket och skogsbruket är att skogsbruket har ett liknande reserveringssystem som jordbruket, men inom skogsbruket kan skogsbrukaren utgiftsreservera 15% av ett års virkesinkomster. Inom jordbruksbokföringen kan 30% av resultatet reserveras, men reserveringen kan endast utnyttjas för investeringar eller inkomstföras ett år då resultatet för jordbruket är dåligt, som en sorts utjämningsreservering.

5.4 Avslutningsfrågor

Till avslutning i intervjun valde jag att fråga om Grönholm har några råd som han skulle vilja ge åt personer som försöker lära sig att bokföra lantbruk och om det finns någonting som han skulle vilja tillägga om lantbruksbokföring. Som råd sade han att det är bra att skaffa praktisk erfarenhet av jord- och skogsbruk. Om man vet vad det handlar om blir bokföringsarbetet betydligt lättare. Dessutom poängterade Grönholm att man som bokförare dessutom bör fungera som rådgivare åt kunden, vilket man inte kan göra om man inte själv vet vad det handlar om. Han poängterade också att det då kassaprincipen används inom jordbruksbokföringen blir möjligt att planera det bokföringsmässiga

resultatet i betydligt högre grad än inom företagsbokföringen, detta gör också att mellanbokslut och skatteplanering har en större betydelse än i företagsbokföring.

Ytterligare påpekade Grönholm att det i dagens värld blir allt vanligare med jordbruk i aktiebolagsform. Det speciella med det är att ett aktiebolags jordbruks- och skogsbruksverksamhet beskattas skilt från näringsverksamheten. Jordbruksverksamheten bildar sin egen inkomstkälla och skogsbruket utgör aktiebolagets personliga inkomstkälla tillsammans med annan placeringsverksamhet. Om det uppstår förlust i aktiebolagets jordbruk kan ej förlusten avdras från någon annan inkomstkällas förlust och vice versa. Dessutom gäller reglerna för kontantprincipen också här, då bolagets resultaträkning uppgörs enligt prestationsprincipen bör jordbruksbeskattningen göras enligt kassapprincipen. Detta leder till att resultatregleringar, leverantörsskulder och kundfordringar bör strykas.

6 Avslutning

En stor del av de anställda på bokföringsbyråer har företagsekonomisk bakgrund med inriktning på redovisning. Den företagsekonomiska utbildningen är inriktad på företagsbokföring och inte på lantbruksbokföring, som också erbjuds på flera bokföringsbyråer. I mitt arbete har jag valt att rikta in mig på att förklara lantbruksbokföring ur ett sådant perspektiv att en tradenom förstår vad det handlar om. För att underlätta mitt arbete valde jag att ställa några forskningsfrågor, kring vad lantbruksbokföring går ut på, vad som är speciellt viktigt att tänka på då det gäller lantbruksbokföring, och hur lantbruksbokföring skiljer sig från företagsbokföring? Jag gjorde också en djupgående intervju med en bokförare, Magnus Grönholm, ägare till bokföringsbyrån Ingå Ekonomi och Förvaltning Kb, som har flera års erfarenhet av både lantbruks- och företagsbokföring.

När det gäller lantbruk är det viktigt att komma ihåg att det består av två delar: jordbruk och skogsbruk. Inom bokföringen slås dessa oftast ihop, men egentligen handlar det om två olika delar. De flesta som bedriver jordbruk håller också på med skogsbruk, men så är fallet inte alltid. Kontoplanen för lantbruk innehåller skilda konton för jordbrukets och skogsbrukets inkomster och utgifter, detta då jordbruket och skogsbruket beskattas skilt. Jordbruket beskattas som både förvärvs- och kapitalinkomst medan skogsbruket endast beskattas som kapitalinkomst. Inom jordbruket och skogsbruket finns det också sådant som är unikt, till exempel stöd, utjämningsreservering, skogsavdrag.

Till skillnad från lantbruksbokföringen, som är relativt lika för alla, finns det större skillnader inom företagsbokföringen då det finns skillnader som beror på vilken företagsform det handlar om.

Om man jämför lantbruk och företag i bokföringssyfte finns det vissa skillnader. En av de största är att ett lantbruk som ägs av en person enligt lagen inte är bokföringsskyldigt, så som företag är, utan lantbruken är egentligen endast anteckningsskyldiga. Lantbrukets bokföring är också mycket mera detaljerad än vad företagsbokföringen är. Om man jämför lantbruket med företagsformen enskild näringsidkare finns det relativt mycket likheter. Både lantbruket och den enskilda näringsidkaren är en person som idkar ett yrke. Men det är inte alltid som lantbruket bedrivs av en person. Som Magnus Grönholm påpekade blir det hela tiden vanligare att bedriva lantbruk i bolagsform.

KÄLLFÖRTECKNING

Bokföringsnämnden (2007). *Avskrivning enligt plan.*

<http://ktm.elinar.fi/ktm/fin/kirjanpi.nsf/all/A1C0B3D25F60D7E0C225739A005B672D?openDocument> (hämtat: 5.2.2011)

Enroth, A., Österman, P. & Teräväinen, H (red.) (2004). *Nya utmaningar på växande gårdar.* Jakobstad: ProAgria Svenska Lantbrukssällskapet.

Enroth, J., Miettinen, P., Aakula, P., Helander, J. & Seppänen, H. (1996). *Maatilayritysten kirjanpitotietojen yhtenäistäminen.* Helsingfors: Maaseutukeskusten liitto.

Finansministeriet (2010). *Mervärdesskattesatser i Finland från och med 1.7.2010, %.* http://www.vm.fi/vm/sv/10_beskattning/05_mervardesbeskattning/03_tabeller/Mervaerdes_skattesatser_i_Finland.pdf (hämtat: 13.2.2010)

Finlands författningssamling.

Bokföringslag 30.12.1997/1336.

Inkomstskattelag för gårdsbruk 15.12.1967/543.

Lag om beskattning av inkomst av näringsverksamhet 24.6.1968/360.

Lag om förskottsuppbörd 20.12.1996/1118.

Lag om återbäring av accis på vissa energiprodukter som använts inom jordbruket 21.7.2006/603.

Mervärdesskattelag 30.12.1993/1501.

Jalas, A. (2002). *Maa, talous ja tieto.* Jyväskylä: Gummerus Kirjapaino Oy

Kiviranta, E. (2010). *Maatilaverotus.* Helsingfors: WSOY pro Oy.

Leppiniemi, J (2010). *Liikekirjanpito.* Helsingfors: WSOY pro Oy.

Lindholm, T (2011). Maatalouden veroilmoitus. *Taloustieto*, 64(1), 59-61.

Metsäliitto (2010). *Skogsbeskattning för skatteåret 2010.*

http://www.metsaliitto.fi/SE/NyaSkogsagare/Skogsbeskattning/Documents/ML_metsaverotus_2010_sve_190111-low.pdf (hämtat: 5.2.2011)

Ossa, J. (2002). *Maa- ja metsätalungsverotus.* Helsingfors: Talentum Media Oy.

Skatteförvaltningen (2010a). *Anvisningar för arbetsgivarens årsanmälan - sammandrag och specifikation, 2010.*

http://www.vero.fi/?article=9063&domain=VERO_MAIN&path=5,298,305,316,818&language=SWE (hämtat: 4.2.2011)

- Skatteförvaltningen (2010b). *Jordbruksbeskattning; anvisningar för skattedeklaration 2010*. <http://www.vero.fi/doc/download.asp?id=5237;124455> (hämtat: 13.2.2011)
- Skatteförvaltningen (2010c). *Skogsbeskattning; anvisningar för skattedeklaration 2010*. <http://www.vero.fi/doc/download.asp?id=5181;277986> (hämtat: 13.2.2011)
- Skatteförvaltningen (2011). *Arbetsgivare pensions- och försäkringspremier 2011*. http://www.vero.fi/?path=5,40&article=8632&domain=VERO_MAIN&language=SWE (hämtat: 28.1.2011)
- Skatteförvaltningen (2009a). *Förlängda deklarations- och betalningsperioder*. http://www.skatt.fi/?article=8439&domain=VERO_MAIN&path=5,40&language=SWE (hämtat: 5.12.2010)
- Skatteförvaltningen (2009b). *Verkställande av förskottsinnehållning*. http://www.vero.fi/default.asp?path=5,40&article=8428&domain=VERO_MAIN#eka (hämtat 13.2.2011)
- Skatteförvaltningen (2008). *Återbäring av accis på energiprodukter*. http://www.vero.fi/?path=5,40&article=4831&domain=VERO_MAIN&language=SWE&index=# (hämtat: 4.2.2011)
- Skattestyrelsen (1991). *Handbok för skatteförvaltningen. Beskattning av gårdsbruk, skatteåret 1990*. Helsingfors: Statens Tryckericentral.
- Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio (2009). *Skogsavdrag*. <http://www.metsavastaa.net/skogsavdrag> (hämtat: 4.2.2011)
- Skogsbrukets utvecklingscentral Tapio (2010). *Skogsbeskattning*. <http://www.metsavastaa.net/skogsbeskattning> (hämtat: 5.12.2010)
- Summerus J. (2006). *Grundbegrepp inom lantbrukets företagsekonomi*. Helsingfors: Helsingfors universitet.
- Tomperi, S. (2005). *Kehittyvä kirjanpitoaito*. Tammerfors: Edita Publishing Oy.
- Tomperi, S. (2007). *Bokföring i Praktiken*. Helsingfors: Edita Publishing Oy.
- UPM (2005). *Skogsbrukets skatteanteckningar*. [http://w3.upm-kymmene.com/for/internet/upm_skog.nsf/images/Metsatalverosv.pdf/\\$FILE/Metsatalverosv.pdf](http://w3.upm-kymmene.com/for/internet/upm_skog.nsf/images/Metsatalverosv.pdf/$FILE/Metsatalverosv.pdf) (hämtad: 5.12.2010)

Intervjufrågor

Frågorna som tar upp lantbruksbokföring, handlar både om jordbruk och skogsbruk.

Allmänt:

- När det gäller bokföring av lantbruk är det ofta personer med ekonomisk utbildning som sköter det, varför tror du att det är så få med lantbruks utbildning som arbetar med bokföring?
- Vad är det svåraste med att arbeta som lantbruksbokförare?

Bakgrund:

- Varför valde du att börja arbeta med just bokföring en gång i tiden?
- Vad tyckte du att var det svåraste med bokföring då du började?
- Vad anser du är svårare eller mera invecklat att bokföra lantbruks- eller företagsbokföring?
 - Varför anser du det vara svårare eller mera invecklat?

Ämnesfrågor:

- Hur skulle du förklara lantbruksbokföring åt en person som inte vet vad det handlar om? kortfattat.
- Vad anser du att är de största skillnaderna mellan lantbruks- och företagsbokföring?
- Vad anser du att är det viktigaste inom de olika delområdena i lantbruksbokföringen? Varför är det viktigt?
 - investeringar och inventarier
 - utgifter
 - inkomster
- Vad anser du vara svårare att bokföra jordbruk eller skogsbruk?
- Vad finns det för skillnader mellan jordbruks- och skogsbruksbokföring som du speciellt skulle vilja poängtera?

Avslutning:

- Vad skulle du ge för råd åt personer som försöker lära sig att bokföra lantbruk?
- Finns det någonting som du skulle vilja tillägga om lantbruksbokföring?